

УДК 82.09«191/192»Франко.7.03:821.161.2-1Т.Шевченко

«THE DEDICATION» OF IVAN FRANKO TO TARAS SHEVCHENKO: HISTORY OF WRITING AND TRANSLATING

Ivan TEPLYY

*Ivan Franko National University of Lviv,
Foreign Languages Department for Humanities,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: i_teplyi@rambler.ru*

The paper examines Ivan Franko's «Dedication» to T. Shevchenko written on the occasion of the National Bard's centenary, and three of its translations into Ukrainian. This «poetry in prose» seems to require a new interpretation now, in the Year of the Great Bicentenary. There appear to be five translations of the «Dedication», all in all. The first three, fulfilled in the years 1914, 1921 and 1925, respectively, have to some extent run out of date linguistically as well as, perhaps, conceptually. There is reason to believe that the third translation was authored by K. Hrushevs'ka. It is not out of place, therefore, in view of the multiplicity of translations, to offer a new rendition, brought up to date yet suggestive of a prayer. With due regard for this, the author, on the basis of a more profound conceptual analysis, proposes his own translation of this, to quote T. Shevchenko, «thanksgiving prayer».

Key words: Shevchenko Studies, Franko Studies, translation, prayer, Translation Studies.

More than a hundred years ago «one heard from Ivan Franko's lips the significant words of the «Dedication» as the highest apotheosis of love for Shevchenko» [13]. Remarkably, I. Franko wrote it at the time when the tsarist government had forbidden the celebration of Taras Shevchenko's centenary in Ukraine [8]. A. Pavko termed it as a methodological benchmark for deeper understanding and objective comprehension of this powerful figure in the Ukrainian and European literary, as well as national and political life at the time of the imperial era, characterizing the work as «the apt words of Ivan Franko in the article on the occasion of the 100th anniversary of Taras Shevchenko (1914)» [12].

It is known that I. Franko wrote his «Dedication» in German (Lviv, 12 May 1914) on the occasion of the 100th anniversary of T. Shevchenko's birthday, and it was first published that same year in the Vienna-based magazine «Ukrainische Rundschau» (№ 3–4, p. 89), dedicated to T. Shevchenko's commemoration (See Appendix 1). The Ukrainian translation of this dedication was published by the newspaper «Nove Slovo», (Lviv, 1914, No. 523, p. 6) under the title «Ivan Franko's Dedication for Taras Shevchenko», and many other editions. For this volume (vol. 17 of the well-known 20-volume edition. – I. T.) a new translation from the first publication has been made (emphasis added. – I. T.) [14, p. 476]. One may only wonder what is meant by these many other editions that have published the «Dedication». Research shows that the years 1921 and 1925 saw the second and third translations of the «Dedication» (more

about them below), hence the translation for volume 17 had been made before the 20-volume edition saw the light of day (1955). Volume 39 of the respective 50-volume edition carries the text based on the reprint from the «Ukrainische Rundschau» magazine in the book. Franko I. «Beiträge zur Geschichte und Kultur der Ukraine: Ausgewählte deutsche Schriften des revolutionären Demokraten 1882–1915» (S. 175 in Ukrainian rendition) [15, vol. 39, p. 655]. Thus, as of the year 1983 five translations whose authors are hitherto unknown had been published. Offered below is the full text of the «Dedication» in the original:

Widmung.

Er war ein Bauernsohn, und ist ein Fürst im Reiche der Geister geworden.

Er war ein Leibeigener, und ist eine Grossmacht im Reiche der menschlichen Kultur geworden.

Er war ein ungeschulter Laie, und hat Professoren und Buchgelehrten neue, lichte und freie Bahnen gewiesen.

Er seufzte zehn Jahre unter der russischen Soldatenmuskete, und hat für die Freiheit Russlands mehr getan, als zehn siegreiche Armeen.

Das Schicksal verfolgte ihn im Leben, soviel es konnte, und vermochte doch das Gold seiner Seele nicht in Rost, seine Menschenliebe nicht in Hass und Verachtung, sein Gottvertrauen nicht in Verzweiflung und Pessimismus zu verwandeln.

Das Schicksal sparte ihm nicht Leiden, aber es kargte auch nicht mit Freuden, welche aus einer gesunden Lebensquelle flossen.

Und es hat ihm das Beste und Kostbarste doch erst nach dem Tode vorenthalten – unvergänglichen Ruhm und die immer neu hervorblühende Freude der Millionen Menschenherzen, welche seine Werke immer hervorrufen.

Das war und ist für uns Ukrainer Taras Schewtschenko.

Iwan Franko. Lemberg, den 12. Mai 1914 [21; 19 (Appendix 1)].

The most widespread translation of the text looks like this:

Він був сином *мужика* і став володарем у царстві духа.

[He was a *peasant's son*, and has become a master in the realm of spirit].

Він був кріпаком і став велетнем у царстві людської культури.

[He was a serf, and has become a giant in the realm of human culture].

Він був самоуком і вказав нові, світлі і вільні шляхи професорам і книжним ученим. [He was a self-taught man, and showed new, light and free ways to professors and book scientists].

Десять літ він *томився* під вагою російської солдатської муштри, а для волі Росії зробив більше, ніж десять переможних армій. [He *languished* for ten years under the weight of the Russian soldier's drill, and has done more for Russia's freedom than ten victorious armies].

Доля переслідувала його в житті скільки могла, та вона не зуміла перетворити золота його душі в іржу, ані його любові до людей в ненависть і погорду, а віри в Бога у зневіру і песимізм. [Fate persecuted him in life as much as it possibly could, yet it had not

been able to turn the golf of his soul into rust, nor his love of people into hatred and scorn, and the faith in God into gloom and pessimism].

Доля не шкодувала йому страждань, але й не пожаліла втіх, що били із здорового джерела життя. [Fate spared him no suffering, neither, yet, did it spare pleasures bursting forth from the sound spring of life].

Найкращий і найцінніший скарб доля дала йому лише по смерті – невмирущу славу і *всерозквітаючу* радість, яку в мільйонів людських сердець все наново збуджуватимуть його твори. [The best and most valuable treasure did the fate yield him only posthumously, viz. The undying glory and the *all-thriving* joy his works will ever more evoke in the millions of human hearts].

Отакий був і є для нас, українців, Тарас Шевченко [15, vol. 39, p. 255]
[Such was and is for us, Ukrainians, Taras Shevchenko].

The translation, in the main, reproduces the structural specificity of the original; however, it is somewhat outdated lexically and stylistically (these are, primarily, the italicized words). The translator resorts to hyperonyms here and there (*volodar*, *veleten'* (master, giant)), which, it appears, are not stark enough as expressiveness, i. e. antithesis markers. Not much conducive to it is the use of the conjunction *i* (and) in the opposite sense, non-inherent in it nowadays (sentence 1).

This is how the L'viv-based newspaper «Nove Slovo» (New Word) edited and published by Lonhyn Tsehelsky – the first to have made public the translation of the «Dedication» – appreciated, almost in each of its issues, the Vienna-based Ukrainian-studies magazine «Ukrainische Rundschau» (Ukrainian Survey. – I. T.): «Ukrainische Rundschau» is a Ukrainian monthly in German. It comes out in Vienna under the editorship of Dr. V. Kushnir with the aim of informing the cultural world of the Ukrainian issue. Every German-speaking Ukrainian should subscribe to this paper» [11, p. 8].

Really, at the turn of the centuries (1903–1905) the Vienna-based magazine «Ruthenische Revue» [Ukrainian Revue] had a major role to play in the popularization of the German-language Shevchenkiana, to be followed, later on (1906–1916) by the «Ukrainische Rundschau» [«Ukrainian Revue»] as intermediary between Ukrainian and German-language literatures. This edition brought together a number of cultural figures in Ukraine and abroad (R. Sembratovych, I. Franko, Olha Kobylians'ka, O. Popovych, V. Kushnir, M. Mochul's'kyi, O. Rozdol's'kyi, O. Hrytsay, A. Bosh a. o.). Dozens of translations from Shevchenko have been published here, particularly «Zapovit» [Vermächtnis] and «The Sky is Unwashed, and the Waves are Sleepy» [Ungewaschen der Himmel / Und verschlafen die Wellen] in the translation of Ivan Franko (1903, Nos. 1, 11), «Zapovit» in W. Horoschowski's translation (1904, No. 15), «To Sister [Sestri]», samples from the poem «Dream» («Everyone's Destiny is His/Her Own») (1904, No. 15), «The Days Go By, the Nights Go By» in W. Fischer's translation (1910, No. 5–6), as well as articles and research papers on him. German-language periodicals in Austria blossomed with jubilee publications. The «Ukrainische Rundschau» magazine dedicated a special jubilee issue to Shevchenko (12 May 1914, No. 3–4), it also issued collected papers under the title: 344. Proceedings. No. 40. Literary Studies. «Taras

Schewtschenko, der größte Dichter der Ukraine. Zur Jahrhundertfeier seiner Geburt» («Taras Shevchenko, the Greatest Poet of Ukraine. To the Centenary of his Birth Jubilee»). The most valuable here is the pioneering publication of the «Dedication» («Widmung») by I. Franko, the first publication in Ukrainian being carried by the newspaper «Nove slovo» (No. 523, 1914) [1, p. 386].

It is noted with a good reason that nobody – either prior to Ivan Franko, or afterwards – has not written anything similar on Taras Shevchenko. The «Dedication» is a synthetic comprehension of T. Shevchenko's stature in terms of his significance not only to Ukrainian, but also world culture [4].

Generally speaking, I. Franko's verse dedications present an outstanding accomplishment in the development of this genre, their modification richness confirming unlimited potentialities in resolving sophisticated relationships between the author and the addressee, shaping leading ideas in the realm of politics and morals that determine the progressive movement of society forward. I. Franko adapted the old genre of the dedication to the needs of his time, filled it with a new content, gave it a perfect shape. There are accusatory dedications proper, and there are satirical dedications of accusation. However, regardless of the dedication's orientation (positive or negative), an ever lofty idea whose topicality is dictated by the development of the social life is asserted in it every time, wherein the immanence of the poetical dedication manifests itself. Aesthetization of human relationships acquires in it the author's definition of the ways of perfecting a personality and making better the fate of the nation as a whole. Movement to the truth is understood in such works as mastery on the part of everyone and, generally, all of the lofty values of spiritual culture. Only then is genuine harmony, and not new struggle, to come [9].

Almost seven years later – on March 20, 1921 – the second translation of the «Dedication» into Ukrainian saw the light of day. It was printed by the Chernivtsi-based newspaper «Kamenari» [Stone Masons] (Ukrainian teachers' paper in Bukovyna), being thus devoted to the 60th death anniversary of T. Shevchenko (Appendix 2). Here is the text of the translation in view of a certain difficulty in reading and interpretation, with due regard for the temporal and regional differences, as well as technical drawbacks: «Іван Франко [Ivan Franko] / Присвята [Dedication] / Він був мужицьким сином, а став князем у царстві духа. [He was a peasant's son, and has become a prince in the realm of the spirit] / Був *крепаком*, а став *верховодом* людської культури. [Was a *serf*, and has become a *fugleman* of human culture] /

Був невишколеним *ляіком*, а вказав професорам і ученим нові, світлі і вільні дороги. [Was an untrained *layman*, and pointed out to professors and scholars new, light, and free roads]. Він стогнав десять літ під московським *крісом рядовика*, а вчинив для свободи Росії більше, чим десять *побідних* армій. [He groaned ten years under a muscovite *rifle of a private*, yet has done more for the freedom of Russia than ten *victorious* armies] / Доля переслідувала *Його* у *життю*, скільки лише могла, та *все-таки* не здужала перемінити золота *Його* душі на *снідь*, *Його* любови до людей на ненависть і погорду, *Його* віри на розпуку і *песімізм*. [Fate persecuted *Him* in *life* as much as it was able to, yet had not managed to turn the gold of *His* soul to *food*, *His* love of people to hatred and contempt, *His* faith to calamity and pessimism]. Доля не *щадила* *Йому* на *терпіннях*, але й не *скупила*

на утіхи, що пили із Його здорового *жерела* життя. [Fate did not spare Him suffering, neither was it *avaricious* of pleasures flowing from His sound spring of life]. А *все-таки задержала* вона для Нього що найліпше і найцінніше – аж по *смерти* – славу, що не проминає, і радість *мільонів* людських сердець, що її викликають *завсідю* Його твори. [Yet it had *kept for Him* what is the best and most valuable – only after the *death* – the glory that does not pass away, and the joy of *millions* of human hearts that His works *always* call forth]. / Цим був і є для нас *Українців* Тарас Шевченко». [This was and is for us *Ukrainians* Taras Shevchenko]¹.

The text of this translation, important in its time and undoubtedly valuable in terms of the history of literature, obsolete and regionally limited, hence unacceptable as of today words and syntactical structures. The reader's attention should be drawn to the dignifying use of the personal pronoun in the third person singular, viz. Його, Йому [His, to Him], which cannot be accounted for by the influence of the German language, as in the case of the noun *Українців* [the Ukrainians]. Rather, moreover, the point here, more probably, is that the translator, too, had interpreted the text in the key of a prayer both by the form of the exposition and, particularly, by the rhythm.

Four years later a new – third by then – translation of the «Dedication» saw the light of day in a «scholarly bimonthly of Ukrainian Studies» under the title «Ukraine»:

«Він був селянський син і став князем в царстві духа [He was a peasant's son, and has become a prince in the kingdom of spirit]. Він був кріпак і став великою силою в громаді людських культур [He was a serf, and has become a great force in the community of human cultures]. Він був *простак* і відкрив професорам і вченим новіші і свободніші *степені* [He was *plainly educated*, and has opened for professors and scholars newer and freer levels]. Він терпів десять літ від російської *воєнщини*, а зробив більше для свободи Росії, ніж десять *побідних* армій [He suffered ten years from the Russian *military*, and has done more for the freedom of Russia than ten *victorious* armies].

Доля переслідувала його ціле життя, та не покрила іржею золота його душі, не обернула його любові до людства в ненависть, ані його віри – в розпуку [Fate persecuted him all his life, yet it has not covered in rust the gold of his soul, has not turned his love for humanity into hatred, nor his faith – into despair].

Доля не щадила йому страждань, але не стримала його радості, що була здоровим джерелом життя [Fate did not spare him sufferings, but has not, either, restrained his joy breaking forth with a sound spring of life].

Та найкращий, найцінніший дар доля дала йому аж по смерті – невмирущу славу і вічну нову насолоду, яку дають його твори мільйонам людських сердець» [The best yet, most valuable gift, had the fate not given him till after his death – the never-dying glory and the eternal new pleasure his works impart to millions of human hearts] [16, с. 6].

It is to be noted that in the above-mentioned journal, at the page indicated, this text goes as epigraph to the last (according to K. Hrushevs'ka) article of Ivan Franko on Taras Shevchenko (Appendix 3). We assume, therefore, that the translation is authored by K. Hrushevs'ka.

¹ The italicized words do not always, unfortunately, convey the dialectal or regional nature of those in the original (Tr.)

As can be seen, the structure of the original has not been reproduced in its entirety in the target text: four paragraphs instead of eight are cited. These seven sentences, however, have been united into four paragraphs. The concluding sentence is untranslated. The text meets the stylistic requirements of the original, yet the word *prostak* (sentence 3) evokes a double interpretation, viz. a) simpleton, b) uneducated. The other lexemes, particularly incomprehensible to the present-day highly-educated reader *cmenehi* [degrees, levels, power] (ibid.) are also italicized as those failing to be in correspondence with present-day usage. This, however, does in no way diminish the literary and historical significance of this translation.

Let us consider the source text in greater detail. It is composed of eight paragraphs represented by one sentence, hence – eight sentences, composite (both compound and complex), which makes 164 words all in all, the «Dedication» proper accounting for 156. The structural requirements have been followed strictly in both translations.

Grammatical specificity. It is worth taking into consideration anaphoric constructions and antitheses (peasant–prince; serf – powerful autocrat, autocratic power; layman – Teacher of professors and scholars; soldier – generalissimo; persecutor (fate) – golden soul (of the persecuted); suffering (fate) – generous (fate); largest plentifulness (of fate) – death). The tense-forms are in opposition here too: Imperfekt – Perfekt, i. e. Past vs. Perfect, e.g. Er **war** ... – und **ist** ... **geworden** (печ. 1–2), **hat** ...**gewiesen** (печ. 3–4), i. e. «was» – «has become (became)». It does not matter, in other words, what *was* of you, but what *has become* of you, what you *have turned into* – thus the significance of the action both for now, and (which is of great importance) for the future. In the sentences to follow (viz. 5 and 6) this temporal antithesis, though unformalized, nevertheless makes it possible to sense, if to a lesser degree, by means of the opposite conjunctions (*doch, aber*, i.e. *however, still*), as well as the negative particle *nicht*, even through the past forms of the imperfective aspect (Imperfekt), the opposition, perhaps a confrontation, contradiction – these permeate the entire text, excepting for two sentences in conclusion. In sentence 7 the opposite conjunction is emphasized by the restrictive *erst* (only), which results in amplification effect. The use of the Perfect tense (Perfekt), in its turn, indicates the result of the action. The last sentence is final, affirmative where, if not by grammatical means, an accomplished action has, in fact, been expressed as one that began in the past and is over at the moment of speaking.

Stylistically, the text is remindful of a prayer. In the translation of 1921 (Appendix 2) the personal pronoun of the third person singular is capitalized (Він) [He], which is, if latent, yet a proof of the «Dedication» being styled as prayer.

As an object of linguistics the prayer causes no small scientific interest. In particular, its structure is under study in terms of the theory of the communicative act, there are papers devoted to exploring prayer appeals as the dominant of the spiritual dialogue, research is made into the stylistic specificity of prayer texts. All definitions, thus, state that a prayer is an established text [2]. The researcher arrives at the conclusion that «by imitating the sacral dialogue with superior forces, the literary versified prayer topicalizes ideological and creative accents, genre media (linguistic, imagery, lexical) aimed at increasing the expressiveness of the literary artistic realm, psychologization of the meditative principle, strengthening of the lyrical reflection» [2, p. 271]. Finally, which is of importance, T. Shevchenko himself would

resort to the genre of the prayer, styling it, rethinking with the view of making more powerful the pathos, drawing the reader's attention to the sore points of being. Again, the development of author's individual prayer poetry in Ukrainian proper is, first and foremost, linked with the works by T. Shevchenko [2, p. 276]. «Combining the mystical world-view with a belief in the ideal human community, Shevchenko imparted to the majority of his prayers a distinct national liberation coloring, and, compared with his predecessors, greatly expanded the productive potentialities of the genre owing to new themes. In his prayer space, alongside the traditional types of prayer (anthem prayer, thanksgiving prayer, intercession prayer etc.), the following new modifications of the prayer-communicative situation appeared such as the revolutionary prayer, the prayer of struggle, the prayer of reproach, the invective prayer, the blasphemous prayer, the role anti-prayer etc.» [2, p. 277].

Similarly, I. Franko, while creatively developing this tradition of T. Shevchemnko, rethinking the well-known prayer «Credo», styling it, and, probably, presenting as «molytva-blahodarinnia»(Т. Шевченко) [thanksgiving prayer], writes the famous «Dedication», this way further deepening the heuristic conception of T. Shevchenko. The prayer, as we know, is characterized by suggestibility. The suggestibility of mystic, religious texts, i. e. the ability to influence the recipient and to change his mental guidelines has long been highlighted by representatives of various branches of science. Within the context of the faith problem, in particular, it is tackled by F. Fichte, S. Freud, E. Fromm, G. Le Bon, K. Levin a. o., and it is faith that is the precondition of the suggestible influence (S. Freud, G. Le Bon). Simultaneously, suggestion ensures a non-critical perception of the object of faith (F. Clément, L. Festinger, L. Vygotsky) [3, p. 184–185]. T. Kazantseva, while studying the role of suggestion in the processes of faith-formation, examines the issue in a diversified way, and arrives at the following conclusions: faith-formation is underlain by a mental need. Mentality proper determines the content and dynamic specificity of the faith phenomenon. Underlying the faith, mentality enables one to preserve relatively stable forms of the personal orientation of individuals within a culture. The mental need is expressed in such a way that the individual directs his resources to search for the object need, and the latter «is materialized» after the faith object has been revealed. It is this mechanism that provides the basis for the static character of any social faith whatsoever, preservation ability and transmissibility of the social experience [5, p. 102]. The faith is a system of cognitive, axiological, motivational, prescriptive and affective elements, which makes it possible to perform the filtering and adoption of the information content beyond a rational argumentation. The fact of a conscious perception in the absence of such an argumentation can be explained, first, by a reduced criticism of the consciousness as an effect of suggestive mechanisms; secondly, by the fact that cognitive dissonance is compensated by the satisfaction of a mental need or is neutralized owing to it [5, p. 16]. In the text of a prayer, a pattern of the impact through a correlation with emotion looks as follows: verbalization of a negative emotion; indication at a legitimate within the confession way of solving the problem caused by the prayer appeal; its verbalized fusion with a positive emotion. The basic sign of the emotive correlation of prayer texts appears to be pliromicity, viz. a diffuse fusion of heteropolar emotions. Owing to the ability of verbalizers of emotional correlation to switch an emotive modus to the opposite one, latent provision of a sound

dynamics of heteropolar psychic states, their peculiar (sui generis) course and absorption is made. A step-by-step verbalization of contrastive emotions ensures in a recipient a feeling of integral and full-fledged experience. The latter, in its turn, opens an access to well-balanced and beneficial states of the mind. This feature of the emotive correlation in sacral texts is traditionally supported by a huge arsenal of linguistic and paralinguistic means aimed at the canon's withholding, viz. the *presentational situation, rhythm, intonation patterns, semantics of the emotive words, evaluator words, images, metaphors, connotative syntax, appeals to the emotions of biblical characters, genre specificity etc.* (emphasis added. – I. T.). Multiple translations of sacral texts into various languages do not hamper to preserve confessionally-canonized senses as the emotive relevance is a linguistically natural mechanism of creating a broad range of connotations. In this case, besides, a verbalized suggestive influence based on a correlation with emotion is always diffuse and compensatory in nature. Dynamization of the recipient's emotional sphere through a verbal activation of negative emotions is ensured by their transformation into positive experiences [7, p. 94].

Let us examine two prayers in German, viz. «Our Lord» and «I Believe in God»: Vater unser im Himmel, geheiligt werde *dein* Name. *Dein* Reich komme. *Dein* Wille geschehe, wie im Himmel, so auf Erden. Unser tägliches Brot *gib* uns heute. *Und vergib* uns *unsere Schuld*, wie auch wir *vergeben unsern Schuldigern*. *Und* führe uns nicht in Versuchung, sondern erlöse uns von dem Bösen. Denn dein ist *das Reich* und *die Kraft* und *die Herrlichkeit* in Ewigkeit. Amen. [20]. Set in italics are the words that either reiterate or correlate. As to the type of structuring «Our Lord» is an iterative-correlative prayer, by the essence – that of glorification and supplication. The reader's/researcher's attention is drawn by parallel constructions, anaphoric repetition: *Dein... Dein... gib... Und... vergib... vergeben... Und... und... und...* Both the structure type, and the lexical content enable one to deeper penetrate into the essence of the very «Dedication».

Another prayer – «Credo», is offered in Latin first, and in a parallel Ukrainian rendition:

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, Factorem cæli et terræ, Visibílium ómnium et invisibílium. / Et in unum Dóminum Iesum Christum, Fílium Dei Unigénitum, / Et ex Patre natum ante ómnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lúmine, Deum verum de Deo vero, Génitum, non factum , consubstantiálem Patri: / Per quem ómnia facta sunt .	Вірую в єдиного Бога Отця, вседержителя, творця неба й землі і всього видимого і невидимого. / І в єдиного Господа Ісуса Христа, Сина Божого, єдинородного, від Отця родженого перед всіма віками. Бога від Бога, Світло від Світла. Бога Істинного від Бога істинного, родженого, несотвореного , єдиносущного з Отцем, що через нього все сталось .
Qui propter nos hómines et propter nostram salute Descéndit de cælis. Et incarnátus est de Spirítu Sancto Ex María Vírgine, et homo factus est . Crucifixus étiam pro nobis sub Póntio Pilátio; Passus, et sepúltus est ,	Він задля нас людей і нашого ради спасіння зійшов із небес, і воплотився з Духа Святого і Марії Діви, і стався чоловіком .
Et resurréxit tértia die, secúndum Scriptúras,	І був розп'ятий за нас за Понтія Пилата, і страждав, і був похований .
Et ascéndit in cælum, sedet ad déxteram Patris.	І воскрес у третій день, згідно з писанням. І взнісся на небо, і сидить праворуч Отця.

Et iterum venturus est cum glória, Iudicáre vivos et mórtuos, Cuius regni non erit finis.	І вдруге прийде зо славою, судити живих і мертвих, а його царству не буде кінця.
Et in Spiritum Sanctum, Dóminum et vivificántem: Qui ex Patre Filióque procedit. Qui cum Patre et Filio simul adorátur et conglorificátur: Qui locútus est per prophétas.	І в Духа Святого, Господа, животворящого, що від Отця і Сина ісходить, що з Отцем і Сином рівнопокляемий і рівнослаvimий, що говорив через пророків.
Et unam, sanctam, cathólicam et apostólicam Ecclésiám. Confiteor unum baptísma in remissionem peccatorum. Et exspecto resurrectionem mortuorum, Et vitam ventúri sæculi. Amen.	В єдину, святу, соборну й апостольську Церкву. Ісповідую одне хрещення на відпущення гріхів. Очікую воскресіння мертвих: І життя будучого віку. Амін [17].

Ось текст цієї молитви німецькою мовою:

Deutsch (Ökumenische Fassung)

Wir glauben an den einen Gott, / den Vater, den Allmächtigen, / der alles **geschaffen hat**, / Himmel und Erde, / die sichtbare und die unsichtbare Welt. / [We believe in one God, / the Father almighty that **has all created**, / heaven and earth, the visible and the invisible world].

Und an den einen Herrn Jesus Christus, / Gottes eingeborenen Sohn, / aus dem Vater geboren vor aller Zeit: / Gott von Gott, Licht vom Licht, / wahrer Gott vom wahren Gott, / gezeugt, nicht geschaffen, / eines Wesens mit dem Vater; / durch ihn **ist alles geschaffen** [And in one Lord, Jesus Christ, / the only-begotten Son of God / Born of the Father beyond all ages. / God of God, Light of Light, true God of true God, / Begotten, not made, of one substance with the Father; / Through him all things **were made**].

Für uns Menschen und zu unserem Heil / ist er vom Himmel gekommen, / hat Fleisch angenommen / durch den Heiligen Geist / von der Jungfrau Maria / und **ist Mensch geworden**. / [For us men and for our salvation / he came down from heaven, / has taken flesh / through the Holy Spirit / from the Virgin Mary: and **was made man**.]

Er wurde für uns gekreuzigt / unter Pontius Pilatus, / hat gelitten und **ist begraben worden**, / **ist** am dritten Tage **auferstanden** nach der Schrift / und **aufgefahren** in den Himmel [He was also crucified for us under Pontius Pilate, and **was buried**, // And on the third day he **rose** again, according to the Scriptures / and ascended into heaven].

Er sitzt zur Rechten des Vaters / und wird wiederkommen in Herrlichkeit, / zu richten die Lebenden und die Toten; / seiner Herrschaft wird kein Ende sein. / [He sits at the right hand of the Father / and will come again in glory / to judge the living and the dead; / and there will be no end to his kingdom].

Wir glauben an den Heiligen Geist, / der Herr ist und lebendig macht, / der aus dem Vater und dem Sohn hervorgeht, / der mit dem Vater und dem Sohn / angebetet und verherrlicht wird, / der **gesprochen hat** durch die Propheten, / und die *eine*, heilige, katholische / und apostolische Kirche [We believe in the Holy Spirit, / who the Lord is and the Giver of life, / who proceeds from the Father and the Son, / together with the Father and the Son is adored and glorified, / and who **spoke** through the prophets, / and one holy, Catholic, / and Apostolic Church].

Wir bekennen die eine Taufe / zur Vergebung der Sünden. / Wir erwarten die Auferstehung der Toten / und das Leben der kommenden Welt. / Amen [We confess one baptism / for the forgiveness of sins./ And we await the resurrection of the dead / and the life of the world to come. Amen] [18].

The Latin text is predominated by the tense-forms *Praesens* and *Perfectum*, in the translations, respectively, a past-tense form (Ukrainian), *Imperfekt* and *Perfekt* (German) prevail. The forms are boldfaced in the text. These are, primarily, used in the original of the «Dedication» itself. Latin as the basis for comparison (*tertium comparationis*), and as one that gave impetus to the development of modern European languages, German in particular, first and foremost in terms of grammar, backgrounds more strikingly the contrastive functioning of, say, the tense-forms.

With due regard for what has been analysed, discussed, argued above, let us propose a version of our own, as far as the «Widmung» in its present-day Ukrainian translation is concerned:

ПРИСВЯТА

Він був сином селянина, а стався князем у царстві духовному.

Він був кріпаком, а стався самовладною потугою у царстві людської культури.

Він не мав систематичного вишколу, проте вказав нові, світлі та вільні шляхи професорам і книжним ученим.

Він знемагав десять років від солдатчини у російському війську, однак у справі визволення Росії зробив більше, ніж десять звияжних армій.

Доля, наскільки могла, переслідувала його за життя, проте сталася безсилою перед золотою його душею, не перетворивши її в іржу, любові до людей – у ненависть та погорду, а віру в Бога – у сумнів та зневіру.

Доля не шкодувала йому страждань, але й не скупилася на радощі, які струменіли з цілющого джерела життя.

Проте тільки по смерті вона обдарувала його найкращим та найкоштовнішим – невмирущою славою і щораз по-новому квітучою радістю мільйонів людських сердець, яку невпинно пробуджують його твори.

Таким ось був і є для нас, українців, Тарас Шевченко.

Іван Франко

Львів, 12 травня 1914 року.

Translated by I. Teplyy

There is a critical view of the text as of now. This is what the summary to the article given below says: the paper analyses in detail I. Franko's aphorisms T. Shevchenko in the well-known and frequently quoted note (poetry in prose) «Dedication». I. Franko's pathetic statements have been subjected to a thorough verification by the facts from T. Shevchenko's biography and poetry, the history of Ukraine and of the Russian Empire. «These bombastic phrases – proceeds the author of the article – not without a good reason treated by Ivan Franko scholars as poetry in prose, often, at that, willingly cited by school-teachers and

school-students, University lecturers and students, literati and scholars who, admiring their aphoristicity, do not give much thought to their accuracy. And I have not happened to see – the author goes on to say – anyone approaching these statements analytically and undertaking to verify how much they are truthful» [10]. As a verification like this one is not included in the objectives of the paper – for it is not factology that matters here, but rhetoric – there is no point in commenting upon the paper. To summarize, for all the great number of versified dedications by I. Franko, their stylistic variety, the text of the «Dedication» to T. Shevchenko markedly stands out among the rest of them – and not only because it is a prosaic one. After all, this being *poetry in prose* is a statement hard to disagree with. We assume that the author deliberately styled it after similar stylizations of I. Shevchenko himself, who surprisingly enriched this kind of imitation by expanding the taxonomy. By the style and tonality the text under analysis reminds the thoughtful reader of the creed prayer («I Believe in God»), and the glorification or even beatification prayer («Our Father»). This goal co-ordinates both grammar and stylistic devices, which, in its entirety, brings about a powerful rhetorical effect – the «Dedication» impresses the reader/hearer alike «tersely, forcefully, and formidably», to use Maksim Gorky's distinction of V. Stefanyk's manner of writing.

LIST OF REFERENCES

1. Горак Р. Іван Франко. Quo tendis. Кн. десята. Ч. 1. Відхід / Роман Горак, Ярослав Гнатів. – Львів, 2009. – 434 с.
2. Даниленко І. І. Молитва як літературний жанр: генеза та еволюція [Електронний ресурс] : монографія / Ірина Даниленко. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – 304 с. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/monograf/28/2.pdf>.
3. Джугастрянська Ю. Сугестивність містичного в замовлянні та молитві (на матеріалі поезій Б.-І. Антонича, В. Свідзінського) [Електронний ресурс] / Юлія Джугастрянська // Питання літературознавства. – 2011. – Вип. 84. – С. 184–192. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pl_2011_84_26.pdf
4. Зимомря М. Художній світ Тараса Шевченка в інтерпретаційній парадигмі: модель завоювання німецькою мовою [Електронний ресурс] / Микола Зимомря // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Присвячено 200-річному ювілею від дня народження Тараса Шевченка / за ред. проф. М. П. Ткачука. – 2014. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. – С. 31–42. – (Серія: Літературознавство ; вип. 40). – Режим доступу : <http://www.uk.xlibx.com/4pedagogika/31155-66-naukovi-zapiski-seriya-literaturoznavstvo-ternopil-2014-udk-80181-8211612-bbk-823-4ukr-naukovi-zapiski-ter.php>.
5. Казанцева Т. А. Вера как социально-психологический феномен и его суггестивный механизм формирования : дисс. на соискание научной степени канд. психол. наук : 19.00.05 «Социальная психология» [Электронный ресурс] / Татьяна Казанцева. – М., 2007. – 136 с. – Режим доступа : <http://www.disserscat.com/content/vera-kak-sotsialno-psikhologicheskii-fenomen-i-ego-suggestivnyi-mekhanizm-formirovaniya>
6. «Каменярі»: Орган укр. учительства на Буковині. Ч. 3. Чернівці, дня 20. марта 1921 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kobzar.ua/item/3752>
7. Климентова О. Лінгво-сугестивний аналіз прагматичного тексту: емотивна кореляція [Електронний ресурс] / Олена Климентова // Одеський лінгвістичний вісник. – 2014. – Вип. 3. – С. 90–98. – Режим доступу : <http://www.oljournal.in.ua/archive/v3/13.pdf>

8. Кузьменко О. Ю. Вивчення статей І. Я. Франка про творчість Т. Г. Шевченка [Електронний ресурс] / О. Ю. Кузьменко // Все для вчителя. – 2014. – № 10. – Режим доступу: <http://www.shevkiyivlib.org.ua/component/content/article/8>
9. Модифікації жанру віршової присвяти Івана Франка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://referatcentral.org.ua/linguistics_philology_load.php?id=995.
10. Нахлік С. Зауваги до Франкової «Присвяти» Шевченкові / Євген Нахлік // Дивослово. – 2013. – № 3. – С. 22–26. – Режим доступу : <http://www.shevkiyivlib.org.ua/arhiv/podii/788-mitets-na-storinkah-zmi-2013-zauvagi-do-frankovoi-prisvyati-shevchenkovi.html>
11. Нове Слово: Популярний ілюстрований дневник. Виходить у Львові крім неділь і руських св'ят в полудне. – Львів, Середа, дня 18 лютого 1914. – Ч. 429. – С. 8.
12. Павко А. Дискусійні питання життєвого і творчого шляху Кобзаря [Електронний ресурс] / А. Павко. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/4208/>
13. Передмова. Т. Г. Шевченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/shevchenko/bio01.htm>
14. Франко І. Присвята / Іван Франко // Твори : в 20 т. Т. 17 / Іван Франко ; ред. кол. : Корнійчук О. Є., Білецький О. І., Козланюк П. С. та ін. ; редактор тому Д. Копиця. – К. : Державне видавництво художньої літератури, 1955. – 530 с.
15. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. / Іван Франко. – К. : Наукова думка, 1976–1986.
16. Франко І. Тарас Шевченко [Електронний ресурс] / Іван Франко // Україна. Науковий двомісячник українознавства / під ред. академіка Михайла Грушевського. – 1925. – Кн. 1–2. – С. 6–9. – Режим доступу : <http://elib.nplu.org/view.html?id=3022>
17. Credo [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Credo>
18. Das Große Glaubensbekenntnis (Ökumenische Fassung) [Elertronische Ressource]. – Zugriffsmodus : <http://www.stmichael-online.de/nizaenum.htm>
19. Franko Iwan. Widmung [Elertronische Ressource]. – Режим доступу : http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Iwan_Franko_Widmung_1914.png // Ukrainische Rundschau, XII. Jahrgang, 1914, № 3–4, S. 89.
20. Vaterunser [Elertronische Ressource]. – Zugriffsmodus: <http://de.wikipedia.org/wiki/Vaterunser/>
21. Widmung [Elertronische Ressource]. – Zugriffsmodus : http://de.wikisource.org/wiki/Widmung_%28Franko%29

*Стаття надійшла до редакції 09.10.2015
Прийнята до друку 16.10.2015*

Ukrainische Rundschau.

Herausgeber und Redakteur: Dr. W. Kuschnir.

XII. Jahrgang.

1914.

Nummer 3—4.

(Nachdruck sämtlicher Artikel mit genauer Quellenangabe gestattet.)

Widmung.

Er war ein Bauernsohn, und ist ein Fürst im Reiche der Geister geworden.

Er war ein Leibeigener, und ist eine Grossmacht im Reiche der menschlichen Kultur geworden.

Er war ein ungeschulter Laie, und hat Professoren und Buchgelehrten neue, lichte und freie Bahnen gewiesen.

Er seufzte zehn Jahre unter der russischen Soldatenmuskete, und hat für die Freiheit Russlands mehr getan, als zehn siegreiche Armeen.

Das Schicksal verfolgte ihn im Leben, soviel es konnte, und vermochte doch das Gold seiner Seele nicht in Rost, seine Menschenliebe nicht in Hass und Verachtung, sein Gottvertrauen nicht in Verzweiflung und Pessimismus zu verwandeln.

Das Schicksal sparte ihm nicht Leiden, aber es bargte auch nicht mit Freuden, welche aus einer gesunden Lebensquelle flossen.

Und es hat ihm das Beste und Kostbarste doch erst nach dem Tode vorenthalten — unvergänglichen Ruhm und die immer neu hervorblühende Freude der Millionen Menschenherzen, welche seine Werke immer hervorrufen.

Das war und ist für uns Ukrainer Taras Schewtschenko.

Iwan Franko.

Lemberg, den 12. Mai 1914.

КАМЕНЯРИ
Орган укр. учительства на Буковині.

І так ми далі йдем, в одну громаду скуті
Все вольков думкою, а молоти в руках,
Нехай погляді ми і світом полабуч,
Ми помимо скалу, рівням правді шлях...
ФРАНКО: «Каменири».

Виходять 16, 20 і 30
кожного місяця.
Редакція і адміністрація:
Чернівці, бул. Рош ч. 8.
Рукописні друкованих
статей не повертаєся.
Рекламації важні до
30 днів.
Писемно відповідаєся
тільки на попереднім
надісланні марки
почтрової.

Передплата вноситься на місяць: для учителів(льок) укр. шкіл 8 левів; для всіх прочих предплатників 6 левів.
Подинокое число 2 л. 50 б — Издає і за редакцію відповідає: Надуч. ІВАН ДАНИЛЕВИЧ, Чернівці, бул. Рош ч. 8.

Ч. 3. Чернівці, дня 20. марта 1921. Рік VII.

ІВАН ФРАНКО.

Присвята.

Він був мужицьким сином, а став
лижем у царстві д-ха
Був кривком, а став верхово-
дох людської культури.
Був невипишоленим дяком, а вка-
дав професорам і ученим пові, сві-
таї і вільні дороги.
Він стогнав де-ягь літ під мос-
ковським крісом і ядовняк, а вчинив
для свободи Росії більше, чим де-
сяті побідних армій.
Доля переслідувала Його у жит-
тю, скільки лише могла, та всетаки
не здужада перемінити золота Його
душі на свідь, Його любови до лю-
дей на ненависть і погорду, Його
вірї на розпуку і песімізм.
Доля не щадила Йому на тер-
піннях, але й не скупила на утіхи,
що плиди із Його здорового жере-
д-я нгтя.
А всетаки задержала вона для
Нього що найліпше і найцінніше —
аж по смерти — славу, що не про-
павна, і радість мільонів людських
сердець, що її викликають завсіди
Його твори.
Цим був і є для нас Українців
Тарас Шевченко.
(«Ukrainische Rundschau», 1914, 43—4.)

І мене в сімї великій,
В сімї вільній повій,
Не забудьте помянути!
Не влиа тихим словом!

Appendix 2. Unknown translation of I. Franko's «Widmung» into Ukrainian
in the newspaper «Kamieniari» (Chernivtsi, No. 3, 20 March 1921)
[<http://kobzar.ua/item/3752>. – 10 Oct. 2014]

Остання стаття Франка про Шевченка.

В книжці за червень 1924 р. лондонської часописи The Slavonic Review один з її редакторів проф. R. V. Seton Watson опублікував статтю Франка про Шевченка, що він написав був з нагоди століття його уродження, в травні 1914 року. Проф. Сетон-Ватсон, як він це оповідає в своїм поясненню до статті, тоді збирався видавати трьохмісячник The European Review, що мав спеціально знайомити публіку з національними питаннями і з літературою менше звісних європейських народностей. Щоб зав'язати зносини і згодити собі співробітників, він об'їздив тоді деякі з отих „менше звісних“ країв, побував у Львові, бачився з визначнішими українськими ученими і письменниками і замовив собі ряд інформаційних статей по історії, літературі й політиці України. Між ними була й ця стаття Франка, одержана перед самою війною. Вона зісталась неопублікованою, бо й сама задумана часопись через війну не вийшла, і тільки тепер, рівно через десять літ, Франкова стаття побачила світ. Ми передруковуємо її як посмертний акт пієтизму для Шевченка нашого другого великого поета. Оригінал був очевидно писаний німецькою мовою, надрукований в англійським перекладі; перекладаючи на українське, стараємось по-можності наблизити виклад до українського способу вислову.

Катерина Грушевська.

Appendix 3. Introductory clarification of K. Hrushevs'ka concerning I. Franko's article on T. Shevchenko in the journal «Ukrayina» // Україна. Scholarly Bimonthly on Ukrainian Studies [Electronic resource] / ed. by Academician Mykhaylo Hrushevs'kyi. – 1925. – Book 1–2. – P. 5. – Access mode : <http://elib.nplu.org/view.html?id=3022>

[Franko's Last Article on Shevchenko

«In the June issue of the London-based journal «The Slavonic Review» for the year 1924 one of its authors Prof. R. V. Seton Watson published an article by Franko on Shevchenko that he had written on the occasion of his birth centenary, in the May of 1914. Prof. Seton-Watson, as he relates it in his explanation to the article, was going then to issue the «The European Review» trimonthly that was specially aimed at familiarizing the public with the national questions and literature of less known European nations. To establish relations and to contract contributors, he toured then some of the «less known» countries, was in L'viv, met the outstanding Ukrainian scholars and writers, and ordered a series of informational articles on the history, literature, and politics of Ukraine. There was among them, too, this article by Franko received prior to the very war. It remained unpublished as the very magazine conceived did not come out because of the war, and only now, precisely ten years thereafter, has Franko's article seen the light of day. We reprint it as a posthumous act of pietism for Shevchenko of our second great poet. The original was probably written in German, published in English translation; when translating into Ukrainian, we do our best to approximate the presentation to the Ukrainian parlance. Kateryna Hrushevs'ka»].

ФРАНКОВА «ПРИСВЯТА» ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКУ: ІСТОРІЯ НАПИСАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Іван ТЕПЛИЙ

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра іноземних мов для гуманітарних факультетів,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: i_teplyi@rambler.ru*

Проаналізовано Франкову «Присвяту» Тарасові Шевченку, написану з нагоди сторічного ювілею національного співця, а також три її переклади українською мовою. Ця «поезія в прозі» вимагає нової інтерпретації, особливо зараз, у рік двохсотліття від дня народження великого Кобзаря. Загалом існує п'ять перекладів «Присвяти». Перші три, здійснені 1914, 1921 і 1925 роки відповідно, деякою мірою застаріли мовно, а також, вочевидь, концептуально. Є підстави вважати, що третій переклад належить К. Грушевській. Відтак, з урахуванням явища множинності перекладів, доречно запропонувати новий актуальніший варіант у жанрі, наближеному до молитви. Відповідно, автор на підставі глибокого аналізу пропонує власний переклад «вдячної молитви» до Тараса Шевченка.

Ключові слова: шевченкознавство, франкознавство, переклад, молитва, перекладознавство.